

Huw Irranca-Davies AS/MS
Y Dirprwy Brif Weinidog ac Ysgrifennydd y Cabinet dros
Newid Hinsawdd a Materion Gwledig
Deputy First Minister and Cabinet Secretary for Climate
Change and Rural Affairs

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf/Our ref: HIDCC/PO/0242/24

Paul Davies AS
Cadeirydd
Y Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig
Senedd Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1SN

10 Medi 2024

Annwyl Paul,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 18 Gorffennaf ac am ddarparu copi dan embargo o adroddiad Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig ar y Cynllun Ffermio Cynaliadwy. Mae fy ymateb ynghlwm.

Yn gywir,

Huw Irranca-Davies AS/MS
Y Dirprwy Brif Weinidog ac Ysgrifennydd y Cabinet dros Newid Hinsawdd
a Materion Gwledig
Deputy First Minister and Cabinet Secretary for Climate Change and Rural Affairs

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Huw.Irranca-Davies@llyw.cymru
Correspondence.Huw.Irranca-Davies@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Ymateb Llywodraeth Cymru i adroddiad Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig: Y Cynllun Ffermio Cynaliadwy

Isod mae ymatebion Llywodraeth Cymru i bob un o argymhellion y Pwyllgor a nodwyd yn adroddiad mis Gorffennaf 2024: Cynigion Llywodraeth Cymru ar gyfer Cynllun Ffermio Cynaliadwy.

Cynnwys

1.	Argymhellion	3
	Argymhelliad 1. Cefnogaeth i newydd-ddyfodiaid a chynllunio olyniaeth.....	3
	Argymhelliad 2. Cefnogaeth i ffermwyr tenant a ffermwyr ar dir comin.....	3
	Argymhelliad 3. Camau i ddiogelu ffermydd Cyngorau Sir.....	4
	Argymhelliad 4. Elfen gwerth cymdeithasol y cynllun.	4
	Argymhelliad 5. Diweddariadau ar Weithredoedd y Cynllun.....	5
	Argymhelliad 6. Ffermio organig.	5
	Argymhelliad 7. Technolegau dal ac atafaelu carbon	6
2.	Casgliadau	7
	Casgliad 1. Newydd-ddyfodiaid a ffermydd Cyngorau Sir.....	7
	Casgliad 2. Methodoleg a chyfraddau talu.....	7
	Casgliad 3. Gweithredoedd Cyffredinol ac Opsiynol a Gweithredoedd Cydwethredol.....	7

1. Argymhellion

Argymhelliad 1. Cefnogaeth i newydd-ddyfodiaid a chynllunio olyniaeth.

Ymateb: Derbyn

1. Rydym wedi ymrwymo i ddarparu cynllun fydd ar gael i bob ffermwr a phob math o fferm, er mwyn eu helpu i baratoi ar gyfer y cyfleoedd economaidd, amgylcheddol a chymdeithasol sydd o'n blaenau. Mae hynny'n cynnwys datrys problem cael hawliau hanesyddol i gefnogi ffermwyr ifanc a newydd ar y Cynllun. Cafodd y cynigion hyn eu cynnwys yn yr ymgynghoriad diweddar. Bydd yr ymatebion i hyn yn cael eu trafod gyda rhanddeiliaid, gan gynnwys CFFl Cymru a'r undebau ffermio, fel rhan o ddatblygiad parhaus y cynllun a chefnogaeth ehangach i'r diwydiant.

Goblygiadau ariannol: Dim

Argymhelliad 2. Cefnogaeth i ffermwyr tenant a ffermwyr ar dir comin.

Ymateb: Derbyn

2. Rydym yn parhau i ystyried anghenion ein sector tenantiaeth amrywiol a phwysig i sicrhau bod y Cynllun Ffermio Cynaliadwy yn hygyrch i ffermwyr tenant. Mae'r meini prawf cymhwysedd arfaethedig wedi'u cynllunio i sicrhau ein bod yn cefnogi'r 'ffermwr actif'. Yn seiliedig ar adborth blaenorol gan rhanddeiliaid gan gynnwys Cymdeithas y Ffermwyr Tenant (TFA), mae haen Gyffredinol y cynllun wedi newid o ddull aml-flwyddyn i ddull blynyddol er mwyn bod yn fwy addas ar gyfer ffermwyr tenant. Rydym hefyd wedi diwygio rheolau sy'n benodol i'r cynllun a chynigion Gweithredoedd Cyffredinol i ddarparu'n well ar gyfer ffermwyr tenant.
3. Nid ydym yn ymwybodol o unrhyw rwystr unigryw i ffermwyr tenant ond rydym yn profi cynigion diwygiedig yn erbyn eu gofynion i sicrhau bod ffermwyr tenant yn cael cyfleoedd priodol yn y Cynllun. Byddwn yn parhau i weithio gyda'r Ford Gron Weinidogol a'i his-grwpiau i ddiffinio manylion y Cynllun. Mae Cymdeithas y Ffermwyr Tenant yn eistedd ar y Ford Gron Weinidogol ac ar y Gweithgor Swyddogion i sicrhau bod anghenion tenantiaid yn cael eu hystyried.
4. Mewn ymateb i adborth rhanddeiliaid, rydym hefyd wedi cyflwyno deddfwriaeth yn ddiweddar sy'n caniatáu i denantiaid o dan Ddeddfau 1986 a 1995 geisio cymrodeddu os yw eu landlord yn gwadu'n afresymol geisiadau ynghylch cael gafael ar gymorth ariannol (fel y darperir gan Ddeddf Amaethyddiaeth (Cymru) 2023) neu fodloni gofynion rheoleiddio. Mae'r darpariaethau'n gymwys pan fydd tenantiaid yn gofyn am

gydsyniad y landlord i faterion a bennir yn eu cytundeb rhentu neu pan fyddant yn dymuno newid cymal.

5. Mae dod o hyd i sefyllfa sy'n dderbyniol ar gyfer tir comin yn flaenoriaeth i ni. Rydym yn ystyried y posibilrwydd y gallai porwyr sy'n cymryd rhan mewn Cytundeb Tir Comin gael mynediad at gyllid cyfatebol i'r Categoriâu Talu Cyffredinol a Chynefinoedd drwy eu pori cyfunol – yn ogystal â chyfleoedd eraill drwy weithgareddau gwella ehangach (megis mynediad, ymddygiad gwrthgymdeithasol, plannu coed, adfer cynefinoedd).
6. Rydym yn gweithio gyda chynrychiolwyr y diwydiant i ddatblygu'r syniadau hyn ac i ystyried unrhyw gynigion eraill a allai fod ganddynt. Bydd y cynigion hyn yn cael eu cyflwyno i Grwpiau Rhanddeiliaid y Cynllun Ffermio Cynaliadwy, i'w hystyried cyn y gofynnir i Weinidogion Cymru wneud penderfyniad terfynol ar gyflwyno'r Cynllun.

Goblygiadau ariannol: Wedi'u rheoli o fewn y gyllideb bresennol

Argymhelliad 3. Camau i ddiogelu ffermydd Cynghorau Sir.

Ymateb: Derbyn mewn egwyddor

7. Mae ffermydd Awdurdodau Lleol yn ased pwysig i'r diwydiant amaethyddol ac yn parhau i fod yn ffordd y mae llawer o bobl ifanc yng Nghymru yn cael mynediad i'r diwydiant.
8. Yng nghyd-destun ehangach holl dir amaethyddol Cymru, mae ffermydd Awdurdodau Lleol yn cynrychioli ardal fach, sy'n cyfrif am ychydig yn is na 1% o dir amaethyddol Cymru.
9. Yn flynyddol mae Gweinidogion Cymru, fel rhan o'r ddyletswydd statudol o dan Ddeddf Amaethyddiaeth 1970, yn cyhoeddi adroddiad ar weithgareddau Llywodraeth Cymru a gweithgareddau Awdurdodau Lleol mewn perthynas â mân-ddaliadau yng Nghymru. Mae'r adroddiad hwn yn darparu gwybodaeth ystadegol am arwynebedd mân-ddaliadau a'r nifer ohonynt sy'n eiddo i awdurdodau lleol.
10. Yn y pen draw, mater i Awdurdodau Lleol Cymru yw rheoli'r ffermydd hyn. Nid yw Deddf Amaethyddiaeth 1970 yn rhoi rheolaeth Weinidogol dros bwerau'r awdurdodau lleol i werthu tir. Awdurdodau lleol yn unig sy'n gallu ystyried gwerthu tir, a gwneud penderfyniadau ynghylch sut maen nhw'n mynd ati i wneud hynny, ac nid yw'n rhywbeth y gallai Llywodraeth Cymru ymyrryd ynddo na chwarae rôl ynddo.

Goblygiadau ariannol: Dim

Argymhelliad 4. Elfen gwerth cymdeithasol y cynllun.

Ymateb: Derbyn

11. Mae Llywodraeth Cymru wastad wedi dweud y byddwn yn cynnwys taliad am y buddion ehangach y mae ffermwyr yn eu darparu, a hynny ar ben y taliad am incwm a gollwyd a'r costau a ysgwyddwyd, i gydnabod gwerth cymdeithasol ffermio. Rydym yn gweithio ar y fethodoleg talu a'r dystiolaeth ategol a fydd yn cael eu trafod gyda Grwpiau Rhanddeiliaid y Cynllun yn ddiweddarach eleni. Mae hwn yn waith pwysig a chymhleth ac mae'n bwysig ein bod yn ei gael yn iawn er mwyn helpu i sicrhau hyfywedd ffermydd Cymru.

Goblygiadau ariannol: Wedi'u rheoli o fewn y gyllideb bresennol

Argymhelliad 5. Diweddariadau ar Weithredoedd y Cynllun.

Ymateb: Derbyn mewn egwyddor

12. Rydym yn hapus i ymrwymo i adrodd yn rheolaidd i'r Pwyllgor pan ellir rhoi diweddariadau allweddol am y broses ddylunio. Ni fyddai hyn ar amserlen sefydlog fel y 3 mis a gynigiwyd yma. Y disgwyl yw y bydd o leiaf un diweddariad yn cael ei ddarparu i'r Pwyllgor cyn diwedd y flwyddyn hon.

Goblygiadau ariannol: Dim

Argymhelliad 6. Ffermio organig.

Ymateb: Derbyn

Mae Llywodraeth Cymru yn dal i ystyried y ffordd orau o wobrwyo ffermwyr organig drwy'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy a bydd yn ystyried cynlluniau ffermio organig o rannau eraill o Ewrop wrth wneud gwaith dadansoddi.

Mae'r Taliad Cymorth Organig a gynigir fel cynllun trosiannol ar hyn o bryd yn gweithio drwy ddarparu cyllid i ffermydd organig, gyda lefelau talu yn seiliedig ar eu harwynebedd tir a'r math o ffermio a wneir. Mae hyn yn debyg i gynlluniau sy'n cael eu rhedeg mewn gwledydd Ewropeaidd eraill.

Mae Llywodraeth Cymru yn gweithio'n agos gyda llywodraethau eraill y DU drwy Weithgor y Pedair Gwlad ar Gynhyrchu Organig, ac maent yn ymwybodol o'r datblygiadau mewn polisi organig ledled y DU.

Bydd swyddogion Llywodraeth Cymru yn parhau i fynychu cyfarfodydd Fforwm Organig Cymru a rhannu gwybodaeth a dderbynnir drwy'r cyfarfodydd hyn rhwng adrannau. Mae'r wybodaeth sy'n dod o'r cyfarfodydd hyn eisoes wedi cyfrannu at ystyriaethau o ran dylunio'r cynllun, a byddwn yn parhau i weithio gyda'r Fforwm wrth iddo gael ei ddatblygu.

Bydd trafodaeth bellach rhwng Llywodraeth Cymru a Fforwm Organig Cymru i benderfynu ar y bylchau rhwng cynigion y Cynllun Ffermio Cynaliadwy ac arferion Ardystio Organig. Yna bydd cefnogaeth ar gyfer ffermio organig yn cael ei hystyried mewn perthynas â Haen Opsiynol y Cynllun. Yn y cyfamser, mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i barhad y Cynllun Organig ar gyfer 2025 i gefnogi'r sector pwysig hwn.

Goblygiadau ariannol: Wedi'u rheoli o fewn y gyllideb bresennol

Argymhelliad 7. Technolegau dal ac atafaelu carbon

Ymateb: Derbyn

13. Rydym wedi sefydlu Panel Adolygu Tystiolaeth Atafaelu Carbon y Cynllun Ffermio Cynaliadwy fel is-grŵp o Ford Gron Weinidogol y Cynllun i lywio'r broses o'i ddylunio. Mae'r Panel yn adolygu'r dystiolaeth ar gyfer unrhyw gamau pellach neu amgen i atafaelu carbon, ynghyd â'r cyfle i gyflwyno'r camau hynny ledled Cymru fel rhan o Haen Gyffredinol y Cynllun Ffermio Cynaliadwy. Bydd Gweinidogion Cymru yn gwneud penderfyniadau ar ddyluniad y cynllun unwaith y bydd trafodaethau'r Ford Gron a'r Panel Adolygu Tystiolaeth Atafaelu Carbon wedi dod i ben.

Goblygiadau ariannol: Dim

2. Casgliadau

Casgliad 1. Newydd-ddyfodiaid a ffermydd Cynghorau Sir.

Ymateb: Mae rhaglen gynhwysfawr o waith yn ei lle i gefnogi'r broses o ddatblygu dyluniad y Cynllun Ffermio Cynaliadwy, yn seiliedig ar dystiolaeth y Dadansoddiad o'r Ymgynghoriad ac adborth uniongyrchol gan randdeiliaid. Mae grwpiau Swyddogion a Bord Gron y Cynllun Ffermio Cynaliadwy a'u his-grwpiau yn cynnwys rhanddeiliaid allweddol mewn proses gynhwysol i ddatblygu datrysiad derbyniol i ddyluniad y Cynllun. Mae'r Grwpiau yn ystyried pob agwedd ar y cynllun gan gynnwys tir comin a thenantiaeth. Mae'r Datganiad Ysgrifenedig diweddar ar y cynnig i dalu am ardaloedd SoDdGA fel rhan o'r categori talu cynefinoedd a'r ymateb gan randdeiliaid yn dystiolaeth fod y berthynas hon yn gweithio.

Datganiad Ysgrifenedig: Y Cynllun Ffermio Cynaliadwy (SFS) – Dyluniad y Cynllun yn mynd rhagddo drwy gydweithio (23 Gorffennaf 2024) ILLYW.CYMRU

Casgliad 2. Methodoleg a chyfraddau talu.

Ymateb: Rydym wedi ymrwymo i ystyried sut y gall cyfraddau talu gynnwys ffactorau y tu hwnt i gostau a ysgwyddir a'r incwm a gollir, gan gydnabod y gwerth cymdeithasol a ddarperir gan y canlyniadau sy'n cael eu cyflawni. Rydym yn gweithio ar y fethodoleg talu a'r dystiolaeth ategol a fydd yn cael eu trafod gyda Grwpiau Rhanddeiliaid y Cynllun yn ddiweddarach eleni. Mae hwn yn waith pwysig a chymhleth, ac mae'n bwysig ein bod yn ei gael yn iawn i helpu i sicrhau hyfywedd ffermydd Chymru.

Casgliad 3. Gweithredoedd Cyffredinol ac Opsiynol a Gweithredoedd Cydweithredol.

Ymateb: Dim ond o ganlyniad i amser, ymrwymiad a thrafodaethau cadarnhaol yr holl sefydliadau sydd ar y Ford Gron Weinidogol a Grŵp Swyddogion y Cynllun Ffermio Cynaliadwy yr ydym yn gallu gwneud y cynnydd hwn. Mae llawer o waith i'w wneud felly rydym yn ddiolchgar iawn am eu hymrwymiad i barhau i weithio'n gyflym